

תוספת שבת

זמני הדלק"נ שבת מוקדם שבת פרשת חוקת

ירושלים: 7:14 מוקדם: 7:04

בני ברק: 7:29 מוקדם: 7:19

מודיעין עילית: 7:22 מוקדם: 7:12

חיפה: 7:24 מוקדם: 7:14

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

המכתב האחרון שנכתב ע"י הגה"צ ר' ישראל אליהו וינטרוב זצוק"ל לחובת לימוד והחזקת התורה ביום שישי, ושע"ז גם מכינים לשבת:

ובפרט ביום שישי ער"ש חוקת שכתב המשנ"ב בסי' תק"פ ס"ק ט"ז:

כתב התניא ביום ו' פר' חוקת נהגו היחידים להתענות שבאותו היום נשרפו כ' קרונות מלאים ספרים בצרפת, גם בשנת ת"ח נחרבו שני קהילות גדולות באותו יום. (וידוע שלימוד רצוף בכוחו שזה לתענית)

דברים נפלאים במעלת הלימוד ביום שישי ובלמוד הלכות שבת, לרגל תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת עיון ההלכה שע"י מפעל עיון הפרשה, לימוד משנ"ב חלקים ג' וד':

לנכבדי ואפרתי עירינו בני - ברק ת"ו עיר התורה והחסד השם עליהם יהיה.

ידוע לכל חובת ההכנה שצריך לעשות מערב שבת כדי שהגוף והנפש יכנסו לאוירה המיוחדת של שבת, כדכתיב: "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו", וכל זה הוא משום דשבת אינה רק תוספת במצוות חדשות רק נמצא בה חזון עולם שכולו שביתה ומנוחה לחיי עולמים כמו שאמרו חז"ל. וכאן הוא יציאת האדם מעולמו של ימי החול שבהם התרבו הטרדות המטרדיות את האדם מלהסתכל לתוך פנימיותו, שבה המנוחה והשלווה הנשמית. וע"ז צריך הכנה כדי שיהיה נקלט תוכה האוירה הזאת.

והנה האדם מורכב מנשמה ושכל עם גוף, ההכנה לעניין הכנת הגוף הוא הבישול והאפייה בערב שבת כדי להכנס מוכן עם מאכלי השבת, אמנם גם נשמת האדם צריכה להכנס לתוך אוירה של שבת, ושם היא תחיה חיים אצלתיים עדינים שאין למצוא אותם במערבולת הסתירות לטבע אופי שלה. וההכנה שלה הוא בד"ת שהיא לומדת בערב שבת.

לאדם שלומד בערב שבת, לימוד זה מזכך את החלודה הנדבכת לנשמתו בימי החול ומעבירה ממנו על ידי שלהבת אש קודש, וזהו ענין נהר דינור הידוע ליודעי חן. וע"כ מי שהשעה קצרה לו מלעשות את זה בעצמו יכול לקיים זה

ע"י שאחרים ילמדו גם בשבילו בערב שבת..

ויהי רצון שכל אחד יזכה לטעום מעץ החיים. ונחשב לצורך נפשו ע"ז הכנה לכבוד של שבת.

והנה אברכי כולל "תורת יוסף רפאל" שקועים בלימוד עניני שבת בשישי ובמוצ"ש ומן הטעם שיטעמו הם בכניסתם לאוירה של שבת יטעמו גם כל אלו המעמידים עמודים לקיומו ויתברכו ממעין כל הברכות שהיא השב"ק וכמש"כ בעל ה"לכה דודי": "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה". ומימיה תזכו לטעום לחיי נצח. המברך לכל אלו בעונג השבת

(נכתב יום ג' ט"ז אדר התש"ע - 3 שבועות לפני פטירתו - ונעתק מתוך הקובץ "בנתיבות ההלכה" שע"י "והגית" כרך ט"ו)

מכתב רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זיע"א להגה"ג הגר"י נויבירט זצוק"ל לרגל היארציט שחל השבת:

לכ' ראשי ישיבת נתיבות חכמה הגר"ד וולפסון והגר"י נויבירט, באתי לעורר על קדושת שבת אשר היא מאד חמורה, ומצד שני אפשר לזכות על ידי שמירת דיניה מאד, כמו שאמרו חז"ל על השומר שבת שנותנים לו נחלה בלי מצרים. והיות ויש רגילות בין האנשים לעשות דברים האסורים בשבת ברגעים האחרונים שלפני שבת, וח"ו יכול להמשך אחרי השקיעה בער"ש, ע"כ חושבני שטוב להנהיג בישיבה ששלשה רבעי שעה לפני זמן הדלקת הנרות יתחילו ללמוד, ומהם עשרים דקות שלפני השבת טוב ללמוד הלכות שבת, ויהיה בזה תועלת רבה וזיכוי הרבים גדול מאד ולרבים ולתלמידים רב ברכה מאד.

אמנם אחרי כל ההכנות נשאר מספיק זמן גם ללימוד ביום שישי, שזהו ההכנה האמיתית כמו שהביא הגה"צ רבי ישראל אליהו וינטרוב זצוק"ל במכתבו, וכמו שזועקים כל גדולי הדור שליט"א וזצוק"ל על הזלזול בלימוד בסופי השבוע שהם כשליש מהחיים!! ובפרט שמצוה ללמוד ביום שישי הלכות שבת שזה גם הכנה אמיתית לשבת!

וכמו שהביא רשכבה"ג מרן הגראי"ל שטינמן זיע"א עפ"י דברי הח"ח בשם עולם סוף פ"ד: "ושמעתי מגדול הדור אחד לפי מה שידוע מחז"ל דמי ששומר שבת בעוה"ז אז גם שם אפי' אם נתחייב ח"ו עונש גיהנום עבור עוונתיו אינו נענש ביום השבת, דנחשב לאיש ההוא זמן שבת מעת שהתחיל בערב שבת להתעסק בצרכי שבת, ומגין עליו זכות שבת, וע"כ צריך להשתדל בענין צרכי שבת ויטב לו בזה ובבא, עכ"ל, ולמד מזה מרן האילת השחר שודאי לא גרע הכנה גשמית מהכנה רוחנית ובכל זמן שלומד הלכות שבת באמצע שבוע בזמן ההוא לא יהיה בגיהנום! ואכן מרן קרא

כמה פעמים ללמוד הלכות שבת בכל יום כחצי שעה! וכדברי הקדמת המשנ"ב ח"ג (שחובה לקוראו...) וכבר העיד התומים (הגר"י איבשיץ זצוק"ל) "כי אי אפשר במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמד כל הדינים על בוריים היטב היטב".

וכמו שכתב הרמ"א בסי' רנ"א "ויש לאדם למעט קצת מלימודו בערב שבת כדי שיכין צרכי שבת" והביא המשנ"ב שודאי מותר ללמוד רש"י על הפרשה ולימוד דבר שיש לו קצבה וכן התיר ללמוד כרגיל כשיש לו אחרים שיכינו לו וכ"ש שהכין ביום חמישי, (כמשנ"ב ר"נ סק"ב שכתב: ומסתברא בימים הקצרים כל מה שיכול להקדים ההכנה ביום ה' עדיף) ורק צריך לתקן איזה דבר לכבוד שבת כדי לקיים מש"כ בסי' ר"נ. וכן כתוב בהקדמתו הנפלאה של האבני נזר בספרו "אגלי טל" ובחברתי

להדפיס תחילה בהלכות שבת יען שבש"ס (סוטה לז) שכל מצוה ומצוה נכרתה עליה ארבעה בריתות ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ומבואר שללמוד וללמד הוא מחלקי המצוה, ומובן שכשם ששמירת שבת שקול ככל המצוות כן ללמוד וללמד בהלכות שבת שקול כלללמוד וללמד בכל המצוות.. ובזה יובן כי שבת נחוץ לתיקון הברית וממילא גורם לשמירת

הברית, ולכן שבת מביא גאולה.. ועפ"י יובן נחיצות הלימוד בהלכות שבת לתיקון פגם זה, כי תיקון הברית תלוי בעיקר בלימוד התורה, ובפרט בעיון, שהחטא שנעשה במחשבה נתקן ע"י מחשבה בלימוד ובפרט בהלכות שבת שהיא מיוחדת לתיקון פגם הברית, (וע"ש דבריו הנפלאים שהוסיף שעיקר המצוה על לימוד תורה זה ההנאה מהלימוד, ואין בזה חסרון שלא לשמה כשנהגה)

דברים נחמדים ללומדי הדף היומי יבמות דף קג:- קה. בענין מצוות עונג שבת ניתנה ליהנות אבל לשם המצוה, ואינה כחליצה שצריכה להיות רק לשם מצוה, אבל בלימוד תורה, מצוות כן להנות ניתנו, ובחידוש השערי תשובה: שהעסק בתורה מכפר גם על עוון החמור של חילול ה' ולא רק להארכת ימים של זרע עלי הכהן.

בגמ' יבמות קג: "אמר רבא הלכתא אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל המוחלט ואחד סנדל של עכו"ם לא תחלוץ בו ואם חלצה חליצתה כשירה", רואים שבדיעבד שעשו חליצה עם סנדל עם צרעת או של ע"ז יצאו ידי חובה, ושאל רש"י למה לא נפסול חליצה זו שהרי הסנדל אסור בהנאה, וכשלו בשו נהנה מזה. ותירץ שמצוות לאו ליהנות ניתנו וכיון שלובש הסנדל רק למצוה אינו נחשב לנהנה מאיסורי הנאה, וכמו שכתב רש"י (חולין פט) שהמצוות לא ניתנו להנאה אלא גזירת מלך עליהם, ולפי"ז יוצאים תקיעת שופר משופר הקדש וע"ז (ר"ה כח), ושמיצה משופר מודר הנאה (שו"ע יו"ד רכא סי"ג, וב"י תקפו) ועי"ל לפי האגלי טל בהקדמתו: בלימוד תורה לא נאמר מצוות לאו להנות ניתנו, שלימוד כן ניתן ליהנות וזהו עיקר המצוה, (וכן באבנ"ז חלק א' ס')

שיק שעדיף לצאת בשהחיינו על בגד ופרי ולפטור הספרים. נקודה נוספת שראינו בדף היומי (יבמות קה) ובר"ה י"ח שבני עלי מאריכים ימים בזכות לימוד התורה וביותר מצוות החסד, ולכן רבה שעסק בתורה האריך לגיל 40 ואביי שעסק גם בחסד האריכו לו לשישים שנה, לכאורה משמע שבשמים הסכימו שאביי צודק וחסד עדיף, שהאריכו ימי אביי יותר, ואמנם הרמב"ם כתב בהלכ' ת"ת (פ"ג ב' ג') שמצוות ת"ת שקולה ככל המצוות ורק במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים דוחה תורה כי התורה ניתנה ע"מ לקיימה (שו"ע יו"ד רמ"ו סי"ח), ומוכיח האהבת חסד שאביי עסק בחסד גם במצוות שיכלו להעשות ע"י אחרים, שאל"כ גם רבא היה מפסיק לחסד, וחידוש שהיה ויכוח בין רבא לאביי באופן שכשאביי יתעסק בגמ"ח, הגמ"ח בעתיד יצליח יותר האם זה גם נקרא מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים או לא, ומזה שמשמים הוכיחו שאביי צדק (שהאריך ימים) מוכח שמותר להתבטל מעט מלימודו ולפתוח גמ"ח באופן שיצליח יותר מאחרים שיעסקו בזה, שהרי העולם עומד על החסד, אמנם הביא שכל לימוד ע"מ ללמד גם נחשב לעושה חסד ויש להקפיד ללמוד ע"מ כן.. (אהבת חסד ח"ג פ"ח ובהגהה), וכן בשעה"צ סי' ר"ג ס"ק ט' הביא שאין לבטל תורה גם בשביל חסד כשאפשר לעשותה ע"י אחרים, ורק למצוות הכנה לשבת שחשובה מאד מותר ואפי' שאפשר לעשותה ע"י אחר! (ע"ש), ועיין בהרחבה בספר החדש "קניני תורה" פ"ג הסברים נפלאים ממרן הגראי"ל זצוק"ל, מתי מותר וצריך לעשות חסד על חשבון התורה)

ויל"ע אם לכבוד עונג שבת גם יהיה מותר להנות ממודר הנאה כשופר שהרי מצוות לאו ליהנות ניתנו, ומאידך הרי מצוה זו להינות ניתנה, רק צריך לחשוב שנהנה בשביל מצוות עונג שבת, כדברי הרד"ק עה"פ "וקראת לשבת עונג" (ישעיהו נ"ח יב, יג) וז"ל: מצוות עשה לענג הגוף ביום השבת במאכלים ערבים וטובים, שמתוך שישנהו משאר ימים לטוב, יזכור במעשה בראשית ושהקל חידשו מאין, ושבת ביום השביעי, ומתוך כך ישבח לקל ויפאריהו בפיו ובלבבו, ותתענג נפשו בו, וכן כתב הגר"א: אכילת השבת ותענוגו "וקראת לשבת עונג" הענין כרשב"א בב"ב באגדת לויתן, ששלימות הנשמה רק ע"י אכילה ושתייה שמיישבים הגוף, וזהו סעודת לויתן לעתיד לבוא, וכן כל הסעודות של מצוה. (ביאור הגר"א לאגדתות בכורות ח:), ודברי הרשב"א בב"ב: ובהתעורר כוחות הגופניות יתעוררו ויתחזקו ג"כ כוחות הנפש לאיזה ענין שיכוון איליו האוכל להמשיכם ולהיישירם איליו" (ע"ש בהרחבה).

אמנם דייק בברכת אברהם הבדלי נוסחאות בין גמ' ביבמות לגמ' בר"ה יח. שבר"ה כתוב שאביי אמר שבני עלי כדי להנצל הוצרכו לתורה וגמ"ח וביבמות אמר אביי רק גמ"ח (רק יש רש"ש שהוסיף גם אצלינו תורה) ודייק מזה נפק"מ שאחד מבני עלי שאינם בכוחו לעסוק בתורה או שנזקק לפרנסתו או שאין לו מי שילמדו יעסקו ביותר בגמ"ח וינצלו, שכל דבר בפני עצמו עוזר להנצל, וכן הביא מהשערי תשובה לגבי תורה (ש"ד אות טז) שדברים אלו שעוזרים לבני עלי עוזרים על עוון חילול ה' אפי' שנאמר עליה שלא עוזר ע"ז רק מיתה, ע"כ מהגה"ג ר"א ארלנגר זצוק"ל.

ובגלל שמצוות לאו להינות ניתנו: כתב המג"א בסי' רכג סק"ה ובמשנ"ב שאין מברכים שהחיינו בקניית ספרים חדשים שמצוות לאו להינות ניתנו, ויש חולקים ולמעשה יברך בלי ברכה, ושקיבל מתנות לבר מצוה ספרים הביא הגרש"ז אורבך זצוק"ל שודאי יברך שהרי נתווסף לו רכוש, ולמעשה הביאו הכף החיים והמהר"ם

מה שנכתב בעלון בשבוע שעבר "שקרה זלזל בציצית והוא גם זלזל בשבת", נמצא אסמכתא לדברים אלו בזוהר בריש קרה, שדימה שלום לשבת, וקרה שעשה מחלוקת בזה גם ביטל שבת וביטל קיום העולם, וכצלפחד המקושש, וז"ל: "ויקה קרה "תא חזי לית עלמא דקאי אלא על שלום כד ברא קודש אברך הוא עלמא לא יכיל לאיתקיימא עד דאתא ושרא עליהו "שלום" ומה הוא "שבת" דהוא שלמא דעלאי ותתאי וכדון אתקיים עלמא ומאן דפליג עליהו יתאביד מעלמא" וע"ש.